

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **«Управління прибутковістю комерційного банку»**

Виконавець:

студент центру заочної форми
навчання

Ахмедлі Шахмар Шахін огли

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ДОЦЕНТ, К.Е.Н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Лапіна Ірина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Банківська система є одним із основних елементів ринкової економіки. Банки, виконуючи роль посередників у перерозподілі капіталу, істотно підвищують ефективність виробництва, сприяють зростанню продуктивності суспільної праці.

Головним показником, який підсумовує результати діяльності та виступає індикатором ефективності діяльності банку, є прибуток, який свідчить про характер, зміст, функціональну спрямованість та обсяги діяльності банківської установи. Вагоме значення у діяльності банку належить його прибутковості, тому що одержання прийнятної кількості прибутку дає право поповнювати капітал, утворює засади життєдіяльності та зростання вагомості ролі банку, а також забезпечує необхідний рівень дивідендних виплат акціонерам. Прибутковість є основою для існування банку та його розвитку в майбутньому. Це спряжено з доцільним перерозподілом прибутку, саме з управлінням, який включає заходи, спрямовані на зміцнення позицій банку на ринку. Тому актуальним на сьогодні є питання аналізу прибутку та рентабельності банківських установ з метою оцінки їх діяльності з погляду ефективності та прибутковості.

Банківський прибуток - це економічна категорія, що відображає економічні відносини, що складаються між комерційними банками та суб'єктами підприємницької діяльності щодо надання їм тимчасово вільних коштів за умови повернення оплати за користування ними та інших послуг. Саме він забезпечує формування фондів та резервів на випадок непередбачених збитків, можливих в банківській справі; стимулює діяльність управлінського персоналу щодо вдосконалення роботи банку, забезпечує зниження витрат та підвищення конкурентоспроможності.

Проблемам забезпечення прибутковості комерційних банків в ринковій економіці присвячено праці провідних вітчизняних і зарубіжних науковців: А. Мороз, А. Герасимович, Н. Кобченко, О.Рибак, О. Заруба, Дж. Сінкі, О. Криклій, Н. Маслак, О. Дзюблюк, О. Матвієнко та ін.

Проте недостатньо вирішеною залишається проблема забезпечення прибуткового функціонування банківської установи в умовах мінливого нинішнього середовища. з урахуванням не тільки реальної ситуації, але й перспектив їх розвитку.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів прибутковості комерційного банку та обґрунтування пропозицій щодо її підвищення.

Завдання дослідження:

- з'ясувати економічну сутність прибутку та його значення для діяльності комерційного банку;
- розглянути основні джерела формування прибутку комерційного банку;
- дати характеристику основним показникам оцінки прибутковості діяльності комерційного банку;

- провести аналіз фінансової діяльності комерційного банку АТ «ПУМБ»;
- проаналізувати формування фінансових результатів комерційного банку АТ «ПУМБ»;
- зробити кореляційно-регресійний аналіз прибутковості банку;
- визначити напрямки формування та реалізації стратегії забезпечення прибутковості діяльності комерційного банку;
- обґрунтувати напрями підвищення прибутковості комерційного банку АТ «ПУМБ».

Об’єктом дослідження виступають процеси управління прибутковістю комерційних банків.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи основи прибутковості комерційних банків.

Методи дослідження. Для дослідження використовувались наступні методи: пошуково-аналітичний метод для аналізу літератури, табличний, графічний, статистично-економічний, кореляційно-регресійний методи для обрахунків показників прибутковості банку та метод системного та структурного аналізу для надання пропозицій щодо напрямів зростання прибутковості діяльності АТ «ПУМБ».

Інформаційна база дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи щодо банківської системи України, нормативні акти та статистичні дані Національного банку України, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, періодичні видання, інтернет - ресурси, фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2017– 2021 рр.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 87 сторінок, включаючи 21 таблиця, 11 рисунків, 10 додатків і список використаної літератури із 56 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи прибутковості комерційного банку**» розкриваються поняття, місце і роль прибутку для діяльності комерційного банку, розглянути основні джерела формування прибутку комерційного банку, а також основні показники оцінки прибутковості діяльності комерційного банку.

У другому розділі «**Аналіз прибутковості комерційного банку (на прикладі АТ «ПУМБ»)**» проведено аналіз фінансово-економічної діяльності комерційного банку АТ «ПУМБ». Проведено аналіз формування фінансових результатів комерційного банку АТ «ПУМБ». Досліджені показники прибутковості банку АТ «ПУМБ» за допомогою кореляційно-регресійного аналізу.

У третьому розділі «**Напрямки покращення прибутковості комерційного банку АТ «ПУМБ»**» представлені напрями підвищення прибутковості комерційного банку АТ «ПУМБ».

ВИСНОВКИ

На основі дослідження проведеного в роботі, можна виділити наступні висновки, пропозиції та рекомендації, сутність яких зводиться до наступного:

1. Здійснивши дослідження сутності прибутку комерційного банку та можливих заходів щодо його підвищення, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що в кризових умовах господарювання забезпечення рентабельної діяльності комерційного банку виступає важливим елементом для його функціонування. Поняття прибутковості банку значно ширше поняття прибутку, оскільки прибуток виступає лише кінцевою точкою для визначення прибутковості банку, яка у свою чергу характеризує рівень віддачі витрат та використання коштів. Прибутковість банківської установи визначається насамперед оптимальністю структури активів та пасивів та цілеспрямованістю роботи персоналу банку. До важливих умов забезпечення відповідного рівня прибутковості банківських установ належать оптимізація структури доходів і витрат, визначення мінімально допустимої процентної маржі, виявлення тенденцій у прибутковості кредитних операцій, планування мінімальної прибутковості маржі для прогнозування орієнтованого рівня відсотків за активними та пасивними операціями.

2. За результатами дослідження визначено, що основними джерелами формування прибутку банку виступають банківські доходи (процентні, комісійні, торгівельні інші), небанківські та непередбачені доходи, а завданням системи управління прибутку банківської діяльності, є недопущення зниження прибутковості діяльності банківської системи, яка є матеріальною основою його подальшого функціонування та його рейтингу на банківському ринку..

3. Аналіз діяльності комерційного банку проводиться задля встановлення основних взаємозв'язків між операціями та отриманою прибутковістю. Для цього застосовують в основному процентні показники, такі як рентабельність активів та доходів, спред, маржі, адекватність регулятивного капіталу. Багато показників мають рекомендовані значення відповідно до яких можна зробити висновок стосовно ефективності роботи банку за певний період.

4. Дослідження проводилось за матеріалами комерційного банку АТ «ПУМБ». Надано інформативні відомості про АТ «ПУМБ» - одного з найперших банків незалежної України, який входить до десятка найбільших банків України, загальні активи, станом на січень 2022 року, становили 104,6 млрд. грн. Проведений аналіз фінансової діяльності банку за 2017-2021 рр. показав, що банківська установа нарощує валюту балансу, при цьому ростуть вартість зобов'язань і власного капіталу, збільшується нерозподілений прибуток. Проаналізувавши склад та структуру активів АТ «ПУМБ» за 2018-2021 рр. можна зробити висновок, що найбільшу частку сукупних активів займають кредити клієнтів, друге місце займають цінні папери. У пасивах банку найбільшу питому вагу складають зобов'язання (87% - 89%). Сума зобов'язань перевищує власний капітал майже в 12 раз, це є ознака високої фінансової стійкості банку.

5. Аналіз фінансових результатів комерційного банку АТ «ПУМБ» дозволяє стверджувати, що на сьогоднішній день банк є прибутковою фінансовою установою. Його прибуток зростає на протязі аналізованого періоду.

Динаміка підвищення прибутку характеризувалася постійним зростанням чистого процентного доходу, чистого комісійного доходу та операційного доходу, причому приріст першого з них був вищим впродовж всіх досліджуваних років. На динаміку процентних доходів найбільший вплив мають кредити та заборгованість клієнтів, процентних витрат – строкові кошти клієнтів, приріст яких в цілому зменшується. Показники темпів зростання чистого торговельного доходу та інших операційних доходів навпаки демонструють зниження значень. Другими за величиною частки після процентних витрат є загально-адміністративні витрати та витрати на персонал, суми яких зростають через постійне збільшення зарплат та розвитком банку.

6. У роботі була проведена оцінка прибутковості банку за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. В наслідок кореляційно-регресійного аналізу розраховано, що зв'язок процентного доходу і операційних витрат на чистий прибуток є дуже тісним, вплив непроцентних доходів – сильним. Це пов'язано з ти, що процентний дохід є основним джерелом надходжень, операційні витрати надають банку можливість здійснювати свою діяльність, їх збільшення направлено на стимулювання робітників та покращення обслуговування банку в цілому, що підвищує якість послуг і як наслідок – збільшує чистий прибуток. Незважаючи на це, збільшення непроцентних доходів, тобто збільшення комісій чи кількості непроцентних послуг, за незмінних інших умов створює найбільшу величину приросту чистого прибутку.

7. Досліджено методичні підходи до формування та реалізації стратегії забезпечення прибутковості діяльності банку. Процес розробки стратегії забезпечення ефективної діяльності банків та практична її реалізація повинні охоплювати як формування основних напрямів прибуткового вкладення коштів банків, так і визначення необхідного резервів зниження витрат щодо їхнього ресурсного забезпечення. Одним з головних завдань впровадження цієї стратегії в банківську практику є реорганізація організаційної структури банку, виділення центрів відповідальності та визначення оціночних показників, що характеризують їх роботу.

8. Дослідження напрямків підвищення прибутковості комерційного банку АТ «ПУМБ» показало, що управління банком має включати заходи, спрямовані на зміцнення його позицій на ринку, що передбачає врахування всього комплексу чинників, які створюють зовнішнє середовище для банківської діяльності. У сучасній практиці застосовується безліч різних методів управління прибутковістю для забезпечення сталого фінансового стану банку. Але насамперед з метою підвищення рівня доходів необхідно здійснювати комплексний аналіз доходів та витрат, виявляти фактори впливу на них, збільшувати резерви діяльності. Також увагу слід надавати аналізу структурних компонентів прибутку, співвідношенню активів та пасивів, доходів та витрат для прогнозування фінансового стану комерційного банку. Визначено можливі шляхи підвищення прибутковості, які може використовувати АТ «ПУМБ»: зміна загального рівня процентної ставки по

активних операціях банку; зростання групи активів, що приносять процентний дохід; забезпечення зростання непроцентних доходів; зменшення кредитного ризику; зміна структури портфелю доходних активів; нарощення власних коштів банку; узгодження діяльності підрозділів банку як єдиної системи; впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

В цілому АТ «ПУМБ» в своїй діяльності використовує чи враховує можливості вищезазначених шляхів підвищення прибутку.

АНОТАЦІЯ
Ахмеді Шахмар Шахін огли «Управління прибутковістю комерційного банку»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072
 «Фінанси, банківська справа та страхування»_за магістерською програмою
 «Фінансовий та страховий менеджмент»
 Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022 рік.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження виступають процеси управління прибутковістю комерційних банків. Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи прибутковості комерційних банків.

У роботі розглядаються теоретичні основи прибутковості комерційного банку.

Проведено аналіз фінансової діяльності комерційного банку АТ «ПУМБ». Більш детально проаналізовано фінансові результати цього банку. Охарактеризовано основні показники прибутковості банку, які демонструють ефективність діяльності АТ «ПУМБ» та досліджена кореляція даних показників за період 2017-2021 рр.

Розглянуто формування та реалізація стратегії забезпечення прибутковості діяльності комерційного банку. Запропоновано напрямки підвищення прибутковості комерційного банку АТ «ПУМБ».

Ключові слова: комерційний банк, фінансові результати банку, процентні доходи та витрати, комісійні доходи та витрати, непроцентні доходи, прибуток банку, регресійний аналіз, показники прибутковості

ANNOTATION

Ahmedi Shahmar Shahin Oghly "Profitability management of a commercial bank"

qualifying work for obtaining a master's degree in the specialty 072 "Finance, banking and insurance" under the master's program
 "Financial and insurance management"
 Odesa National University of Economics. – Odesa, 2022.

The master's qualification work consists of three sections. The object of the study is the profitability management processes of commercial banks. The subject of the study is the theoretical and practical foundations of profitability of commercial banks.

The paper examines the theoretical foundations of commercial bank profitability.

An analysis of the financial activity of JSC "PUMB" commercial bank was carried out. The financial results of this bank are analyzed in more detail. The main profitability indicators of the bank, which demonstrate the effectiveness of JSC "PUMB" activity, are characterized, and the correlation of these indicators for the period 2017-2021 is investigated.

The formation and implementation of the strategy for ensuring the profitability of commercial bank activity is considered. Directions for increasing the profitability of JSC "PUMB" commercial bank are proposed.

Keywords: commercial bank, bank financial results, interest income and expenses, commission income and expenses, non-interest income, bank profit, regression analysis, profitability indicators